

un pamahzit, jo tikai tad zerams, ka neredsiga seem atdariseers azis un judihs aisspreedumi, kas daschlahrt wehl waldsina lauschnu prahthus. Weens no scheem aisspreedumeem, kas weselibaas finā war dauds kaitet, ka jau ninejam, ir newihschiba seemas laikā iswehdinat istabas, lai zaur to aistaupitu mallu. Schai finā wehl dauds kas jawehlahs un ja-nissauz ar to wiher wahredeem, krei siniski ispehtidami rhypesahs un gahdā par lauschnu weselibaas stahwokli: „Iswehdinat sawu dsihwōjamo istabu, netik ween weenreis, het desmit reis deenā! Wasarā guledami turat logus wałā un gahdajat, ka seemu tihrs gaiss war cepluhst no ahreeues wismasak blakus istabā zaur wentilazijas (iswehdinachanas) cetaisi, ja ne zitadil Ihsī salot, ne-aismirstat, ka gaiss ir juhsu labalais draugz, un ee-elpots slahbellis labalahs sahles!“

Sihnejotees us tihra gaifa ee-elpoſchannu wiſpah-
rigais likums buhtu ſchahds: Padari wiſu to
brihwā gaifa, kas brihwā gaifa padaramis!
Iſtaba zilwekam tikai tad un tur leetojama, kur
bes tahs newar iſtilt.

Sihmejolees us behrneem tihra gaisa fina,
Ja-ecwechro schee noteilumi:

a.) Behrni gułama istaba, ja tas eespehjams, nawi teem ja-eerahda par dñishwojamo istabu, kure tee zaurnu deenu nodarbojahs un rotałajahs. Gułamahs istabas logi jatur par deenu walā, lai istabā, kud behrni wakarā eetu gulet, buhtu tihrs, weseligs gaiss.

b.) Gahdà ari, la zitas istabas peenahzigi tswehdina, tikai leez behrneem pa to laiku usturetees tanj istabà, kur wehdinashana nenoteek.

e.) Behrneem ikdeena s̄ ja-usturahs wi smasa l
weenu sundu ahrā skaidra gaisa; tas se-
wischli sihmejahs us vilsehmeeku behrneem, krei
wasaru rotakajahs pa dahrseem, us maurina tikai
sawu sinamu laiku, tamehr lauku behrni schai sinā
simtreis latmigaki.

d.) Behrus, kas jaunaki par diwi gadeem,
nedriksft nest ahrā, ja laiks wehsals par 6° R.

Bitadi, sad behrni jan wezaki, tad teem naw
jabaldahs ne no kahba laika, un tee war ilbeenas
iseet pastaigatees; tad wineem wairis nekaitehs ned
wehsaks, nedfs karstals laiks, nedfs leetns, nedfs sneegs,
un ir taisni eeteizams eeradinatees pret wisadu laiku,
zaur fo behrns kluhst isturigals un nozeetinahs
pret daschahm laitehm.

Pastaigajotees Jagreesch wehriba us ihpaschu
plauschu wingrina schanu; behrneem ja-eestahsta,
lai tee muti turebami zeeti ranga zaure degunu
sabi dsili eedwafshot, zaure so plauschas teek
spehzinatas in attihstitas. —

Tikpat mas, fa zilwels uelvar bes gaifa dñishwot,
tiknat tas ari nemar istiki los gaifmas. Cum
schâ weetâ negrib nelahds stahds augt; to mehs
redsam, ja pagrabâ noleekam lahdu stahdu, tad tas
waj nu laizinu wahrguko, nedjestedams, un heidsot
nonihst; tapat to ari redsam no pukehm, kuras
istabâ audsinam: wißlabal jalo un jet tahs, kuras
atronahs wißtuval pee loga. Ta tad gahdâ
netik ween par to, fa tew istabâ tihrs gaiss, bet fa
tanî ari faule eespihd! Neraungi wiß behgt no
faules stareem, las tewi fahdreis par daudz silda un
ne-aiffedz logus ar beegeom, tumischeem preekschlareem!
Nenoskumst par to, ja tawas ar drahuu issstas
istabas leetas, tawi paßlahji no faules stareemi
nobal un saude sawn spilgto krahsu; to teefu wairak
buhs tew behrnineem waigi fahrti un weseligi.
Ne-aishmirsti to, fa faule un gaiss ir ari labalee
desinfekzijas lihdselli, las isnihzina daschu labu
slimibas dihgli! —

Spitaliba.

wehjals, nedj karstals laiks, nedj leetns, nedj jueggs, un ir taisni eeteizams eeradinatees pret wifadu laiku, zaur so behrns kluhst isturigals un nozeetinahs pret daschahu laitehm.

Pastaigajotees jagreesch wehriba us ihpaschu plauschu wingrin aschann; behrneem ja-estahsta, lai tee muti turedami zeekti ranga zaur degunu labi dsi li edwafschot, zaur so plauschais teek spehzinatas mi attihstitas. —

Tikpat mas, ka zilwels newar bei gaisa dsishwot, tilnat tas ari nemar istikl los gaismas. Tumschä weesā negrib nekahds stahds augt; to mehs redsam, ja vagnrabā noleekam lahdū stahdu, tad tas waj nu laizinu wahrguko, nodseltedams, un beidsot nouihst; tapat to ari redsam no pukehr, kuras istabā andsinam: wišlabak jało un sel tahs, kuras atronahs wistuwak pee loga. Ta tad gahdā netik ween par to, ka tew istabā tihrs gaisī, bet ka tanī ari faule eespihd! Neraungi wiš behgt no faules stareem, kas tewi lahdreis par dauds silba un ne-aisseds logus ar beeheim, tumſcheem preekschlareem! Menosklumsti par to, ja tawas ar drahnū iſſistas istabas leetas, tawi paklahji no faules stareem uobal un sandē sawu spilgto krahsu; to teefu wairak buhs tew behrniineem waigi fahrti un weseligi. Ne-aismiristi to, ka faule un gaisī ir ari labakee desinfekcijas līhdselli, kas iſnīhzina daschu labu ūlmibas dihgli! —

2. Tihriba un masgaschanahs.

Tihriba ir tikums, kas behrneem radinams ne til ween tadehk, ka no tahs leelu dalu atlaraħs wina weseliba, bet ari tadehk, ka wisa lahtiga sadfihwe paſaulē tihribu paſuhst par nepeezeeschamu wajadibin. Bīl reebigs ir netihrigs zilwels, to ikweens ūnahs, kas buhs redsejis daschu labu apkahrt blandoni. Tapat muhsu dalkuma juhtas newar pazeest, ka daschlahrt zilwemam redsam mugurā zitadi deesgan labas drahnas, bet gluschi netihras, noſmulatas, nekaherti ustureetas. Jo reebigals mums tahds zilwels, kas sawu mēsu ne-aploj un staigā netihrahm rokahm, melnu muti, sapinkateem mateem. Wijs tas lahtigai sadfihwei mehds buht yeedausigs, netik ween ahreja iſſlata finā, bet nereti ari daschadu ūlpiqu fehrgu dehk, kuras pa leelakai dalai schahdeem kautineem mehds buht.

Netihriba ir daschadu kaischu weizinataja; tas salams fewischi par daschadahm ahdaš slimibahm un lipigahm fehrgahm. Ta tab lehti noprotaš, la tihriba ir loti swariga waijadsiba pec pareisaš meesigas andstnachauas un la audsinatajam us scho jaskatahs ne masak wehrigahm azim la us tihru gaisu un gaismu. Ma nu iv ar scho tihribu pec muhsu behrueem?

Läpat sā daschās labās zitās leetās, tā ari schini, mehs newaresim dot wišpahrigi weenadi derigu atbildi, bet buhs jaſtatahs uſ ſauſchu ſchlikrahm un dſihwes apſtahlkeem. Baboſchanahs ſchā ſiaā gan buhs wiſwagirak jawehlahs tanis aprindās, kuraš mehs dehwejam par ſaweem ga hie jee m un tad ſewiſchli ſtarp ſtrahdneeku lahrtas landim pilſehtās. Schehl metahs tur noſlatotees daschu labu nabaga behrnu newis tadehl ween, ſtam kanlarini mugurā, bet jo waſral tadehl, zil nabadſinſch netihrtig meſeu ſkraida aplaht: mitite aif netihrumu ſweedreem ſauſe bruhnā nodeguse, rolaš melnaš un ſaſprechgaſchū ahbu, baſahs lahjaš

nereti pat asinainas. Leelahs, ka ūchis meesas dasas nedelahm nebuhtu redsejusčas uhdens lahsites!

Par pahrlezzigu tihribu gan nebuhs wehl uekur eemesla schehlotees, jo ari us laukeem mehs nereti fastopam daschu labu sehnu, kuram rokas tahdas, ka warein, la mehds teift, rutlins statit. Ta tad redsam, la ja tihribu gribam usturet un behrneem to peeradinat, tad audsinatajeem jagahdà par peenahzigu meesas nomasgaschanu. Nepeeteek tilai ar sinamös laikös isbaritu meesas nomasgaschanos (us laukeem, la parasits, festdeenäsh), bet rolu un gihmja nomasgascha ua ja-isdara katru deenu; ta ir kahrtiba, lura peeder pec satras deenas usdewunneem un lura tilpat stingri ja-isplida, ka sinamös laikös eeturetas chdeenu reises. Daschs gan nodomahs: kas nu ta par svarigu mahzibu, to jan itweens sin! Bet ar sinaschanu ween nepeeteek; ja gribam audsinaschanà pareisi rihlotees, tad nedrihltam ne to wißmasak svarigo sinaschanu atstaht sawā weetā ne-eelwehrotn un ne-isleketotu. Waj nu pateescham wisur til stingri eelwehro ari scho til pasihltamo waijadsibu? Beresim, la paschi pec-auguschee to nepeemirsihs, bet nebuhsim mal-dispuschees fazidami, ka behrni daschu labu reisti teef peemirsti. „Kas nu! Naw jau taks paschais walaš, nahks festveena, nomasgafees!“ Un tomehr taisni behrneem schahda kahrtiga nomasgaschanahs wißwairak waijadsiga. Behrna ahbina ir wißwahrigakà pret daschadeem ahreseem eespaideem, zaur netihribu war rastees daschadi ahdas issitimi, daschadas laites; turflaht wißpahrigi naw ja-aismirst, ka ja ahdas vorites zaur netihrinneem alskejeuschas, tad meesas wißschana un isgaroschana uewar notilt netrauzeti. No tam nahk: wisa organisma noopeetna fasllinschana!

„Zu lab tihribu un mutiguswahns“ it li par
swarigi pee pareissas meesigas andsinaschanas, kā
tihrs gaiss un gaisma, jo tihribu pabalstahs
taisni us schihm pirmajsahm waijadstbahm, bes kureahm
ta nemas nebuhtu domajama.

— 11 —

Nennala pagahjuschi gada patversmes preelschneeki
bijuschi meerā ar Latweeschu usweschanos, bet agrak
teem daschreis nahzees schelotees par winn slinkumu
in pretestibu. Muhlijā palbees Deewam nelad naw
notikuschaas ne sadurschanahs, nedz ari pahrprasha-
nas starp preelschneebu un Latweeschu spitaligeem,
slimneeki ar firsnigu pateizibu atsina, fa tituschi us
visulabalo apgahdati un apkopti, nu ta fundse, las
faimueezibu wada, apsimeja Latweeschus par godi-
geem, strahdigeem zilwekeem. Ari dsjhchanahs pehz
zarigas baribas lepras slimneelos naw nomiruse,
ee isluhdsahs Latweeschu laikralstus, Nennala ari
aunas Latweeschu grahmata, jo tahs, kuras wi-
reem agrak bija gahdatas, tee bija islašijuschi.
Zeprosoriju preelschneeki labprahispildijuschi schahs
vehleschanahs. Slimneeki loti preezajahs par to
mu, fa tos pehz pahriedihs jauna spitaligo pat-
versme, kuru atwehrs Behsu pilsehtas tuwnmā, un
fa tee tad alkal buhs dsimtenē starp Latweeschu
landim. Lai tas, las sawai draudsei par galwu
gelts, winus wisus dara pazeetigus zeeschana un
reis reif dod ee-eet sawā meera-walstibā!

L. Freymanns
Walmeeras aprinka spitalo-mahzitaja.

Walmeeras aprinka ispišbu-mahzitaja.

No ahrsemehm.

Kamehr kreewijsa tschakli poschahs us leeleem ja-
leem meera svehtleem Maßlawā, no ahrsemehm no
wifahm malahm nahk sinas par nemeeru un kare
eerothschu nejaukaais trofniis atskan dauds weetōs.
Abesinijā zihna ar Abesineescheem pascheemi gan ap-
klususi, Meneliks laikam dehl baribas truhkuma at-
stahjis laujas plazi un dewees zelā atpakał us jawon
galwas-pilsehtu; bet lihds winsch panehmis wifahm
saguhstios Italeeschus, pawisam kahdus 2000 jil-
wekus, un prasot par katru 2 tuhfst. dahldern, t. i.
par wiseem kopā 4 milj. dahldern. Italeescheem
nahksees waj nu malsat prasito naudu, waj atstah
sawus pawalstneekus eenaidneeku rokās, jo ar wan
wini gan gruhti eespehs sagahdat guhstitateem swo-
babibu. Jauns eenaidneeks Italeescheem ir derwishi
jeb mahdiisti, tuksnescha eedfishwotaji, ar kureem ne
mosak gruhti karot, ka ar Abesineescheem. Gan Ita-
leeschi pehz awischu sinahm derwischus fai pahri
reissas fakawuschi, bet tas neko dauds wehl nenosthme.
Italeeschu leelojeem drangeem, Angleem, ka leelahs,
pirmais rihloschanahs karstums pahrgahjis, dasħas
awises pat neħuħas sinu, ka ujsahlta ellspedizija
us Dongolu pret derwischeem peepejchi aptureta. Ja
tas buhtu taħniba, tad schis pahrgrosijums war-
buht stahwetu ari salarā ar pretosħanoš, ka Tran-
zijja un Kreewijsa issazijusħas pret Anglu rihlosħa-
noš. Angleem bes tam ari wehl Deenwidu-Afrītā
darba pilnas rokās. Weenkahrt wineem nebuhħ
neħħlaħs weegli tikt galā ar stuhrgalwigajiem Trans-
wales buxreem, kuxi negrib laħga tizet ne Anglu
drandu ne glaibu iwaħdeem. Otra nelaime it.

walsts nabagu mahjās; slimos til iad alssuhia us leprosorijahm, iad us tam peespeesch stingra pawehle no komisara lunga, waj no aprinka polizejas un nemas neruhpejahs par aibehguscho slimneku atpafalzuhitscham u spitaligo patwersmehm. Ja ari kahdu reist noteek, ka kahda pagasta walde kaujahs peerunates, saweem lepras slimnekeem ustaifti sewischku mahjīau, iad tee altron par labn, tanī tikai pa naaktim pahrgulei, bet deenu pawadit pee sawejem, waj zitur kur, un pagasta walde nelo nedara, lat tahdu nebuhschanu nowehrsti, kaut gan ta winai gauschi labi sinama. Mahjīataja waj daktera pa-mahzibas pa leelakai dalai gauschi mas lihds. (Ja-peem, ka tas, las schē teikts, schmejahs weentgi us Widsemes Latweeschu dalu, jo par Kurseni un Widsemes Iganu aprinkeem scho rindini faralsttajam peetekoschu finn truhfci). Ir gan ari wehl pagasta waldes, las schai leeta rihlojahs pareift un uszichtgi. Kahda walde Kursenē teiza kahdam no Nennalaš isbehgusham spitaligam, ka nedabuhs ne kapeikas palihdsibas, kamehr usturesees walsts robechās, bet ka pagasta waldes labvraht preelsch wina makhahs ustura naudu, ja winsch ees atpafat us Nennalu. Leprosais tad ari teesham dewahs atpafat us patwersni un no tureenes gan laikam wairō otru reis ne-isbehgs. Gan teesa, ka daschās weetās slimiba jau til kahki isplatijusees, ka pagastam-wairs naw espehjams mafsat par wiseem saweem spitaligeem, bet tomehr fasala, ka pagasta walbes-dauds wairak buhru warejuschas darit preelsch lepras-aplaroschanaš, kad til buhru gribejuschas. Behdejais Widsemes landtags, sirsingi ruhpädamees par muhsu bsimtunes labunn, taisjiss spreediumu, par ko winam newar deesgan pateiltees. Proti tas nospreedis, mafsu par leproso usturecham peeslaitit wiwpahrigahm semes mafahm un par to ruhpetees, ka it wisi lepras slimneki no weseleem tiltu atschlitti. Bet naw jadomā, ka scho telzamo nolehnumu warehs ahtri un weegli zauri iswest, jo tagad pastahwoschās nekahrtibas buhs pahrspehjamas tilai gruhiā zihna. Leproso flaits laikam augs ari nahloschōs gaddis un tahdi behdigi atgaditjumi, tahdi par peemehru notiluschi Mattishu un Tarwastes braubses, laikam wehl daschurreis atkahrtosees. Mattischōs proti kahda spitaliga seewa lepru peelaidnse wiseem saweem behrueem un Tarwastā ar lepru fasirdsis dsehrajs, las dauds pa frogeem aptahrt wasajees un landis ar brandwihmu pozzenajis, eedehstisjiss schihs breefmigahs slimibas dhgħlus, zit finams, 10 zilweleem. Tapēhż nepeezeschami wajadsgis, ka wisi tee, las grib klopot labai leetai lepru aplarodami, sanem lopā wlhus sawus spekluš, lai waretu palihdsibu īneegħt, kur ween tas espehjams. Tarrlaht teem ari nahlsees sirsingi deewa-luhgschana īsluhgħiees ta' Wissu-augstaldha scheligo pa-lihdsibu. Wissupirms buhru gauschi jaimeblehs, ka iszzeħlees deesgan nopeetni u sluhlojams dumpi Matabeles ġem, Transwales seemelds. Gesħok dsirdeja issalam domas, ka laikam Angli jaħbi buħshot pee schihs dumpo-schanahs wa-niggi: wini jaħbi ssejen ħakuhruschi nemeera ugħi Matabele, lai wineem iad buhru eemeslis, sawahħt Afrikas deenwidōs waixak kara-pyeħla u phezak pahrmahzit pahrgalwigos Transwaleeschu. Kaut gan schahda flepenna minn ischħana no Anglu puċċeb nebuħtu nekaś jauns, tatħċu pēh jaumakħam fuah luu leekħas, ka dumpo-schanahs iħstenals zehlou is-lopni mehris, kas Matabele iszzeħlees. Lai meħris jo wairak ne-isplatit, Europeeschi un Anglu wal-diba par to ruhpējahs, lai fasirgħussee lopi tiktin nokanti. Mesħonni to faprata zitadi un doma, ka haltee għix wineem tilai skahdi darit; ta' saħħas dumpo-schanahs un Europeeschi waħijsachna. Sinam pee tam ari ja-eewehro, ka daschās ena idha d'stekelx buhs no nseħnejiem notlkumeem Transwale u Matabeli pahrlid-ojsħas un valiħd-sejusħas d'mappi lees minn aisdiedsinat un u-slurinat. Mesħonni tautnas Deenwidu-Afrikā, redsedamas Anglu netaisno rihlo-sħanu pret Transwali, sandejx-sħanu wiċċu u stiżi kahriga ġejem Angleem pretim. — Jo draudoħsas dumpja breesma iszzeħħas Hollandeeschem let-lahs Sumatras fa'las see mekkis. Dumpotnej ir-Atschinesi, duħx-xigħa laupitaj tanta, kam zitriew wiċċa Sumatra peddereja. Tagadejja dumpja galwa ir-weens no Atschinesi wirxasseem, Tuvalu Umar. Winsch jau agrak ilgu laiku karosjis ar Hollandeeschem, lihds beidsot salihdsis meern un dabujsi no Hollandeeschu waldbas sinamu gada mafu. Behdejja laila winam Hollandeeschti stipri u stiżżejnejħas un dabuhs nu par scho u stiżi dahrji aismafsat. Ka Hollandeeschu stahwollis naw wiċċai drošħi, redsams jau no tam ween, ka pats wirswadoni par Hollandeeschu kara-pyeħla Indija, generalis Betters, usneħħmees wadibu pret Sumatras dumpi neeħem. Pēhż wiċċa mafu sinħażi winħi ml-kahda zihna ar dumpineeħem eewainots un sandejx ari daschus landis. — Urli treshħajja pasaules da ja Spahneeschem nebuħt newieħażhs pret dumpi neeħem kienha salā. Gan tagadejais Spahneeschu wirswadoni generalis Weilers allasj ir-sinjies, ka winsch dumpineekus schiħi un tē salawis, bet kahda leelaka Wahzu awise pēhż kahda azu leejnejela sinħażi apgalu, ka schiħi generala staxxum iż-żebi pilnigt isdomati; wiċċa salā wehl pilnigi atrodotees dumpineeku rokka, un Spahni jai weenai ari neħħi ne-żebi żerams winn kahdriex pahriwaret. — Dasħħam zitħam walstim aktar draud breesma no eelschligiem nemeereem im zihna. Ta' Franġiā nu jau il-għaliex laiku zihnaħs senats ar ministerju. Jau kahdas 6 nedekas atpafat senats issaqija ministeri kien biwi rekkas no ween

